

Projev premiéra M. Topolánka na mezinárodní konferenci o odboji

Už je to dvacet let, co žijeme ve svobodném světě. Ve světě, kde o politice nerozhoduje vůle jedné strany. Ve světě, kde si každý může číst a říkat, co se mu zlíbí. Ve světě, v němž můžeme svobodně cestovat, nakupovat, podnikat. Za tu dobu vyrostla celá jedna nová generace. Generace dětí, které nepoznaly nesvobodu, které nezažily ten ustavičný schizofrenní tlak, kdy se něco jiného říkalo doma a něco jiného na veřejnosti. Co chceme říci těmto dětem, co chceme, aby věděly a znaly o komunismu? Na co z minulosti by neměly zapomenout, aby ji nemusely opakovat a uchovaly si naději na šťastnou budoucnost?

Myslím, že nejdůležitější ze všeho je pamatovat si, že žádná doba a žádný systém nezbaví člověka jeho osobní odpovědnosti. Odpovědnosti za to, jak dostojí absolutním hodnotám, jak dokáže rozlišit svobodu a otroctví, dobro a zlo a jak se zachová v chvíli, kdy mezi nimi musí volit. Protože jsou to nakonec naše osobní volby, nikoli nějaká nadekretovaná objektivní nutnost, co rozhoduje o podobě světa, v kterém žijeme.

Komunismus měl všechny rysy ďábelského systému. Byl mocensky ztročující, byl mravně relativistický, byl hodnotově vyprázdněný. Jen nemnozí dokázali vidět jeho obludné obrysy v době, kdy se teprve rodil. Jen menšina aktivně bojovala proti tomu, aby ovládl naši zemi. Ale jen málokdo neprohlédl jeho krvavou i dusivou podstatu, která se ukázala v padesátých letech respektive v době normalizace. Dnes s úctou vzpomínáme na všechny, kteří proti němu v různých dobách a různými prostředky otevřeně bojovali. Ale svým způsobem se s ním musel vyrovnat každý z nás. A každý z nás, kdo tu dobu zažil, si musí umět sám sobě odpovědět, jak tehdy obstál.

Souboj s komunismem tedy začínal uvnitř. Bylo by dobré, kdybychom tuto zkušenost dokázali předat nové generaci, která už nemusí svádět takto fatální souboj se zlem. Protože ztročení, relativismus a vyprázdněnost hrozí vždy, v demokracii jako v totalitě. Naše volby jsou dnes svobodné, ale tím spíše musejí být odpovědné. Tím spíše musíme odmítat takzvané objektivní nutnosti a výmluvy na špatné okolnosti. Tím spíše nesmíme podléhat ďábelské svůdnosti populismu.

Musíme si dávat dobrý pozor, abychom diktát totality nenahradili diktaturou většinového názoru. Jak známo, většina se vždy mýlí. Kdo jiný by o tom mohl vyprávět, než ti, kteří včas varovali před nástupem komunismu? Ostatně i dnes se mnohým zdá, že pravdu má ten, kdo má na své straně zákon a v bojovnících proti totalitě vidí často „rušitele pořádku“, někoho, kdo ohrožoval status quo. Takový pohled je však pokrytecký a zcela vyřazuje z činnosti naše vlastní svědomí.

Bylo by dobré, kdyby si nová generace z komunismu pamatovala, že vše, co umlčí naše vlastní svědomí, je špatné. Ať už je onou falešnou omluvenkou svěrací kazajka totality, nebo pohodlný polštář většinového mínění. Vždy jde o nebezpečnou slabost, o příhrádku zlu, která se nám vymstí.

Když znovu dovolíme, aby v našich hlavách vyrostly bariéry ze strachu, předsudků, populismu a slabosti, nebude trvat dlouho a vzniknou tu reálné zdi. Nemusí jít přímo o železné opony s dráty a zátarasy. Ale v každém případě náš svět nebude tak svobodný, tak otevřený, tak rovnoprávný, jak bychom si přáli.

Musíme znát minulost a poučit se z ní, abychom měli budoucnost. Vy se tu budete zabývat různými formami odboje a odporu proti totalitě, doma i v zahraničí. Věřím, že i tato konference přispěje svým dílem k tomu, abychom naši minulost nemuseli v nějaké jiné podobě opakovat. Že přispěje k pochopení motivů těch, kteří v různých obdobích a různými zbraněmi bojovali s režimem. Že přispěje k odmítnutí mravního relativismu a legalistického pohledu na dobu komunismu. Pochopit dobro a zlo, umět je odlišit za všech, i extrémních okolností, je prvním krokem ke skutečné, nikoli pouze formální svobodě. Peklo nečihá tam venku, ale uvnitř. Protože stále platí, co řekl Seneca: „Nikdy nepovažujte za šťastného toho, kdo je závislý na vnějších okolnostech.“